

ISTÓK BARNABÁS:

TEJÉRMÉRŐ-KÉSZÜLÉK LEIRÁSA ÉS HASZNÁLATA

A fejőstehenek tejtermelőképességének külső jelekből való megállapíthatóságát régóta vizsgálják kutatóink. Eddig azonban bármely külső jel sem mutatott $+0,21$ r-nél jobb korrelációt a tejtermelőképességgel, ami pozitív ugyan, de gyenge összefüggésnek mondható a külső „tej-jelek” és a tejtermelés között.

Újabban szerző egy eddig kevésbé vizsgált „tej-jel”, a tejér (vena subcutanea abdominalis) félkörmérete, szélessége és a tehén életében bármikor elért napi maximális tejtermelése között talált számottevő összefüggést: a tejér félkörmérete $+0,68$, szélessége $+0,502$ r értékekben, amely adatok a tejér és említett tejtermelés pozitív irányú, „világos” összefüggését mutatják.

A tejér szélességét eddig szubjektív, szemrevételezési módszerrel, illetve kézi kitapintással mérték, s csak az éves tejtermeléshez viszonyították, — eredmény nélkül. Szerző a sajátmaga szerkesztette ún. Istók-féle tejérmérővel viszonylag pontos adatokat nyert mm-ben a tejér szélessége és félkörméretéről. E készülék és használata az alábbiakban kerül leírásra:

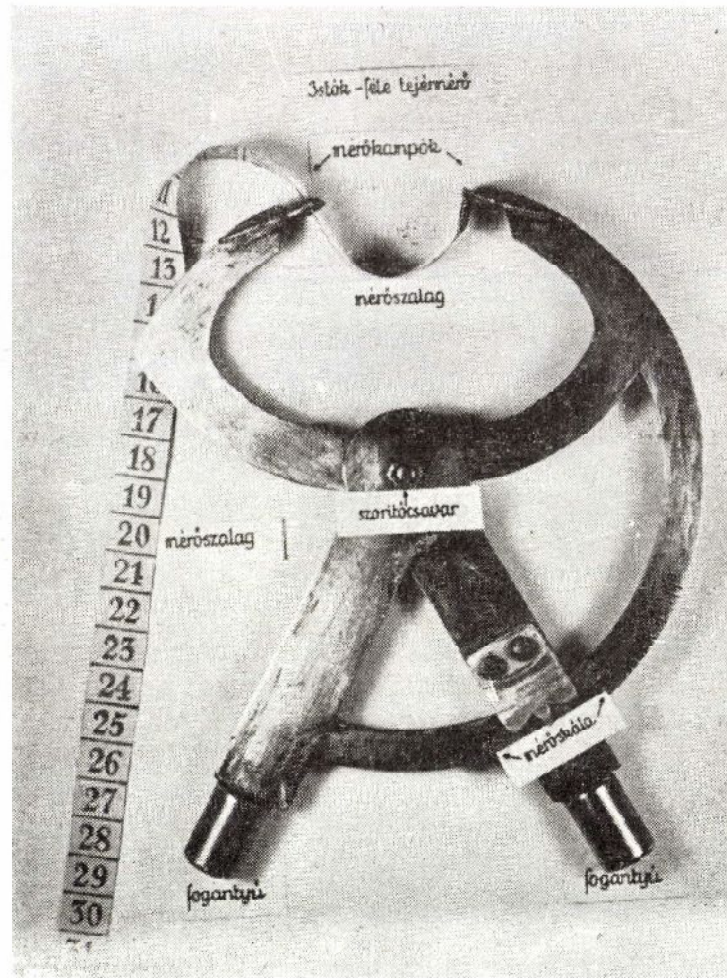
A tejérmérő-készülék leírása

A tejérmérő-készülék az 1. sz. ábráról láthatóan tulajdonképpen két, középen csavarral összetogott mérőkampóból áll, melyet szárai segítségével a tejér szélességének megfelelően szét lehet nyitni. Az egyik mérőkampóhoz és szárához illesztett íven a méret szélessége mm-ben leolvasható a másik mérőkampó szárának mozgatásakor.

Az előbb említett mérőkampó végéhez van erősítve a mérőszalag, amely a másik mérőkampó végén levő nyíláson megy át. E szalag a tejérmérő szélességének mérésével egyidejűleg a tejér félkörméretét mutatja cm, illetve mm-ben. (vö. 1. ábra)

A tejérmérő-készülék használata

A tejérmérő-készülékkel a tejér szélességét és félkörméretét a tejér legvastagabb „csomómentes” részén vesszük fel. Ez kb. a tőgy előtti 10—20 cm közötti részen található. E célból balkezünk mutató és nagy ujjával a két mérőkampót a kidomborodó tejér hajlata és a hasfal találkozási részéhez igazítjuk. Közben a jobbkez kis- és nagy ujjával egymáshoz közelítjük a két „fogantyút”, a mérőkampók távolságának megfelelően. Ezután balkezünkkel a mérőszalag végét meghúzzuk, hogy a szalag két kampó közötti része a tejér domborulatára, (azaz a tejér félkörméretére), ráfeszüljön. Egyidejűleg balkezünk mutató ujjának hegyét ráhe-

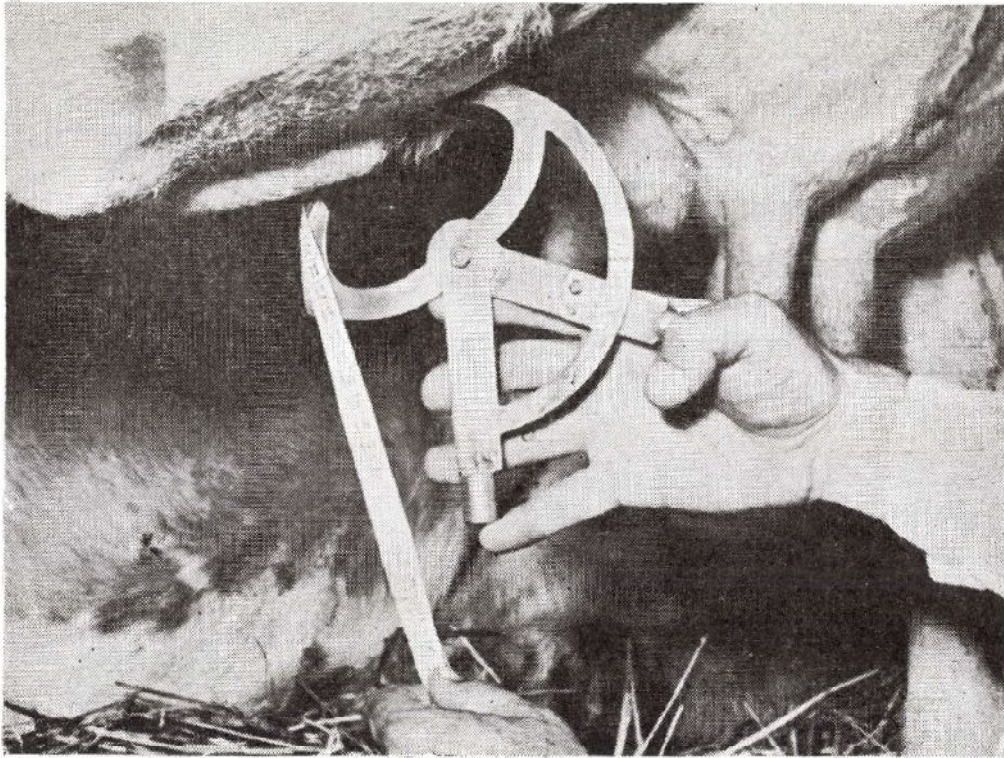

1. ábra. Istók-féle tejmérő

lyezzük a mérőkampón lévő nyílásra, amelyen át a mérőszalag húzódik. Ezáltal rögzítettük a mérőszalagot. Végezetül a baloldali mérőkampó nyílásánál a tejérfélkörméret a szalagról, és a mérőskálán a mérőhegy helyzetéből a tejér-szélesség leolvasható. (vö. 2. ábra)

A tejmérővel kapcsolatos vizsgálatok azt mutatták, hogy 1 cm tejérszélesség durván 6 liter, s 1 cm tejérfélkörméret 4 liter, a tehén életében bármikor elért napi maximális tejtermelésnek, illetve képességnek felel meg.

A tejmérő segítségével a tehenek — korától független — tejtermelőképesége állapítható meg. Miután a tőgy mirigyállománya a vér táplálóanyagait alakítja a tej alkotórészeivé, ebből következően *minél több vér áramlik keresztül a tőgyön, annál több tej termelése várható, de ugyanakkor annál vastagabb lesz a tejér is.* Amennyiben viszont az egyed több tejet termel, mint azt tejerének méreteiből várni lehetne, az a tőgymirigyszövet különlegesen jó aktivitásával magyarázható. Ez esetben is hasznosnak mutatkozik a tejér méreteinek megállapítása.

2. ábra. Méretfelvétel az Istók féle tejmérővel.

A tejterméret segítségével megállapított tejtermelőképeség, illetve tejtermelőaktivitás ismeretének jelentősége nem utolsó sorban az, hogyha a tejiéren keresztül érzékelhető nagyobb tejtermelőképeség az utódokban jó perzisztenciával is társul, a tejtermelés ugrásszerű emelkedése várható.